

ФАКУЛТЕТ СПОРТА И ФИЗИЧКОГ ВАСПИТАЊА УНИВЕРЗИТЕТА У БЕОГРАДУ

НАСТАВНО-НАУЧНОМ ВЕЋУ

Наставно научно веће Факултета спорта и физичког васпитања именовало је на 19. седници, одржаној 20.06.2016. године, Комисију за преглед, оцену и одбрану магистарског рада „ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ У УЖИЧКОЈ ГИМНАЗИЈИ ОД ОСНИВАЊА ДО ПОЧЕТКА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА (1839 - 1914)“ постдипломца ОБРАДА ЗЛАТИЋА, у саставу:

1. Ред. проф. др Слађана Мијатовић, Факултет спорта и физичког васпитања Београд, ментор
2. Ред. проф. др Ђорђе Стефановић, Факултет спорта и физичког васпитања Београд, члан
3. Ред. проф. др Звездан Савић, Факултет спорта и физичког васпитања Ниш, члан

Кандидат Обрад Златић поднео је магистарски рад под насловом „ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ У УЖИЧКОЈ ГИМНАЗИЈИ ОД ОСНИВАЊА ДО ПОЧЕТКА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА (1839 - 1914)“, који је Комисија прегледала и на основу поменуте одлуке Већа Факултета спорта и физичког васпитања подноси Већу Факултета следећи

ИЗВЕШТАЈ

Магистарски рад Обрада Златића „ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ У УЖИЧКОЈ ГИМНАЗИЈИ ОД ОСНИВАЊА ДО ПОЧЕТКА ПРВОГ СВЕТСКОГ РАТА (1839 - 1914)“ је самосталан научно истраживачки рад изложен на 120 страна куцаног текста, укључујући и приложени списак извора и литературе, са 25 наведених библиографских јединица, 48 наведена извора периодике, 11 различитих извештај, 21 фотокопија различитих архивских докумената из 2 наведена архива и 2 музеја чија је грађа коришћена у раду и 10 фотографија, које илуструју поједине наведене сегменте у раду.

Рад је презентираан у 6 поглавља, како је уобичајено представљање научно истраживачких радова ове врсте.

1. У поглављу УВОД, као првом поглављу рада, изложен је кратак преглед оснивања првих школа, када је царским Хатишерифом из 1830. године, Србија добила право на аутономију унутрашње управе, отварање основних школа и гимназија које су биле прве средње школе општеобразовног типа.

Истакнуто је да је Гимназија у Ужицу је основана 1839. године објављивањем акта о оснивању 04.септембра исте године и да се у периоду од 1839. до 1914. године у ужичкој Гимназији мало пажње придавало наставним плановима и програмима предмета физичко васпитање као и наставницима који су реализовали наставу.

Настава гимнастике почела се предавати од 01. септембра 1878. године, а први предавач је био Стеван Трифуновић, учитељ цртања.

У **пет потпоглавља** дефинисани су: предмет, циљ, метод и хипотезе истраживања, као и преглед досадашњих истраживања:

- 1.1. *Предмет истраживања* је јасно и прецизно дефинисан, односно да је то проучавање физичког васпитања ученика ужичке Гимназије у периоду од оснивања 1839. године до 1914. године.
- 1.2. *Циљ истраживања* је био да се сазнају и утврде чињенице о настанку и развоју наставе физичког васпитања у Гимназији у Ужицу у периоду од 1839. до 1914. г.
- 1.3. Наведено је да је у овом раду, као основни научни метод, примењен *историјски метод*. Ваљаном анализом прикупљених историјских извора и одговарајућом систематизацијом, као и њиховим коришћењем у процесу спољашње и унутрашње критике и изведене синтезе, може се уочити да је метод ваљано и зналачки примењен.
- 1.4. На основу постављеног предмета истраживања као и дефинисаног циља истраживања постављено је четири хипотезе на основу којих се пошло у овом истраживању и то:
  1. У ужичкој Гимназији је реализован предмет физичко васпитање.
  2. Наставу су реализовали наставници физичког васпитања.
  3. Реализација наставе се одвијала по одређеном програму.
  4. Поред редовних наставних садржаја реализовани су и други видови спортских активности ученика.
- 1.5. У прегледу досадашњих истраживања историје ужичке Гимназије на основу прикупљених података и писаних докумената, наведено је да се мала пажња поклањала предметима који су се изучавали у њој, а тиме и предмету физичко васпитање.

Наведено је пет извора, у којима су у мањој мери обрађени неки сегменти наставе физичког васпитања у ужичкој Гимназији.

2. У другом поглављу магистарског рада, у четири потпоглавља приказани су основни услови неопходни за оснивање и рад Гимназије у Ужицу, а пре свега о културно-просветним и политичким приликама у Ужицу. Као неопходан услов за настанак и рад Гимназије образлажу се и културне прилике у граду Ужицу.

- 2.1. У првом потпоглављу *Настанак и развој Ужица* изложена је кратка историја овог града, од настанка и развоја до прерастања у центар административно-управне и судске власти, просвете и школства, трговине и заната за западну област Србије.

2.2. У другом потпоглављу *Културно-просветне прилике у Србији почетком XIX века* концизно је изложен преглед настанка и развоја културних и просветних институција у Ужицу у периоду од добијања права на њихово оснивање (Хатишерифом из 1830) до краја истраживаног периода.

2.3. У трећем потпоглављу *Политичка и културна збивања у Ужицу* дат је преглед политичког развоја овога краја почев од 1835. године када је ужички округ ушао у састав моравско-подринске војне команде, а од 1839. године ужички округ, као један од седамнаест округа Србије, поделио на четири среза. Територија данашњег града Ужица припадала је Рујну и Црној Гори.

У току 1862. године Турци су напустили и иселили се из Ужица. Тада су становништво Ужица чинили староседеоци и досељеници што је резултат дугог останка Турака на овим подручјима.

Истакнуто је да се половином XIX века јавља убрзанији развој Ужица, тако да је 1856. године је отворено читалиште, крајем 1884. и почетком 1885. године почела је са радом прва штампарија, 1868. године је почела са радом прва радионица за производњу платна, ћебади, вунених штофова и шалова.

2.4. У четвртм потпоглављу *Оснивање и рад Гимназије у Ужицу до 1914. године* детаљно и прецизно је изложено оснивање Гимназије у Ужицу и њен развој у проучаваном периоду.

Августа 1839. год. на предлог министра просвете, Државни савет је усвојио предлог и објавио је 04. септембра 1839. год. оснивање полугимназије у Ужицу. Прве школске 1839/40. године полугимназија је имала само први разред, а за професора је постављен Милан Мијатович. Следеће 1840/41. године школа је имала два разреда са двадесет ученика и два професора. Овакав почетак рада Гимназије у Ужицу је кратко трајао. Јесени 1842. године, гимназија је премештена у Чачак, тако да је Ужице 23 године било без средње школе и тек 9. јуна 1865. године објављен је указ о отварању дворазредне Гимназијске реалке у Ужицу.

Дворазредна Гимназијска реалка прераста 1874.год. у полугимназију, која је убрзо прерасла у потпуну гимназију. Школске 1874/75. отворен је трећи а наредне, 1875/76. године и четврти разред.

Грађани Ужица, општине и округа су самоиницијативно, од јесени 1898.године, финансирани рад приватне, шесторазредне Више гимназије која је радила до 1902.године. Указом краља Александра Обреновића од 1902. године, отворена је потпуна Гимназија војводе Милана Обреновића, а 1904.г. добија име *Гимназија у Ужицу* која ради до 1914. када је Аустроугарска објавила рат Србији.

3. Треће поглавље ФИЗИЧКО ВАСПИТАЊЕ У УЖИЧКОЈ ГИМНАЗИЈИ ОД 1839. ДО 1914. ГОДИНЕ је централно поглавље магистарског рада у коме су у два потпоглавља

разматрани и изложени добијени резултати у вези са увођењем и развојем физичког васпитања у ужичкој Гимназији, у свим њеним сегментима (увођење, развој, наставни план и програм, наставници, материјална основа-справе и објекти, реализација наставе).

3.1. У првом потпоглављу разматран је *Период од 1839. до 1873. године* кроз анализу донетих законских прописа у вези са наставом физичког васпитања, наставних планова и програма, постављених наставника физичког васпитања, презентирани су резултати утврђене реализације наставе у проучаваном периоду.

Утврђено је да се за овај период може констатовати, да и поред донетих закона и прописа, услед недостатка наставника и одговарајућих услова, да се настава физичког васпитања у Ужичкој гимназији готово није ни реализовала.

3.2. У другом потпоглављу разматран је *Период од 1874. до 1914. године*, односно 40 година рада и развоја Гимназије, односно развоја наставе физичког васпитања, у коме су доношени одговарајући закони и прописи у вези са њеном реализацијом у средњим школама.

Поред тога наведено је у раду да је Министарство просвете доносило и Упутства у вези са опремом, наставним програмима и слободним активностима ученика.

Посебан период у извођењу наставе била је њена трансформација у *наставу гимнастике и војничког вежбања*, када је Министарство одредило да је изводе официри српске војске. Међутим, напуштањем концепције војног вежбања у школама деведесетих година, престаје потреба за ангажовањем официра за реализацију наставе, па се услед недостатка стручног кадра, настава у наредном периоду није реализовала.

Овај проблем се решава тек доласком Јожефа Јехличке – соколског предњака, 1911. године у Ужице, на место учитеља соколске гимнастике, који је постављен за учитеља гимнастике ужичке Гимназије.

У генералном закључку у раду је истакнуто да период почетка XX века (до 1914. г) је значајан за реализацију наставе физичког васпитања, јер се тек тада покушавало да се успостави систем, како у доношењу планова и програма, тако и у припреми (образовању) стручног кадра за реализацију наставе.

4. У четвртном поглављу УЖИЧКА ГИМНАЗИЈА И СОКОЛСКИ ПОКРЕТ констатовано је да је почетком 1911. године, на позив Министарства просвете Краљевине Србије допутовало девет чешких соколских предњака. Тада је у Ужице упућен Јожеф (Јосиф) Јехличка. Почетком 1911. тачније 20. марта одржана је Оснивачка скупштина, а практичан рад у Гимназији је отпочео 3. априла исте године.

Рад соколског друштва, након што се "стабилизovalo" чланство, одвијао се у гимнастичкој сали Гимназије. Вежбало се два пута недељно. У почетку, највећи број вежбача су чинили ученици Гимназије. Први јавни час је одржан крајем маја исте године.

Јосиф Јехличка је родоначелник Ужичког спорта. Живео је и радио у Ужицу до 1958. године када се као пензионер преселио у Београд, где је умро у својој 95-ој години, 1986. године.

5. Пето поглавље ЗАКЉУЧАК представља резиме резултата овог истраживања, изложених у шест прецизно и концизно изведених закључних разматрања, којима су потврђене постављене хипотезе:

- 5.1. У току истраживаног периода од 75 година (1839 – 1914.), настава физичког васпитања и сама реализација наставе је у многоме зависила од законске регулативе као и од иницијативе и амбиције појединих наставника или директора школе.
- 5.2. У прве три године постојања полугимназије у Ужицу (од 1839. до 1842. године) није се реализовала настава физичког васпитања.
- 5.3. Дворазредна Гимназијска реалка је 1874. године прерасла у Полугимназију. Те исте године, настава телесног вежбања је уведен као обавезан предмет. Но, и поред законске обавезе, предмет се спорадично предавао у школама Србије што је првенствено зависило од недостатка стручног кадра. Оваква ситуација је била и у Ужицу, до 1878. године.
- 5.4. Први наставник који је почео да предаје гимнастику у ужичкој Полугимназији је Стеван, Степа Трифуновић. Био је запослен као наставник цртања и краснописа али је имао одређене компетенције које су му омогућиле да предаје овај предмет.
- 5.5. Период "милитаризације" наставе телесног вежбања, од 1882. до 1890. године је у ужичкој Реалци дочекан са одобрењем. Ученици су добили квалитетно образовање од стране школованих официра, а школа као институција више није морала да брине о стручном кадру који би реализовао наставу.
- 5.6. Доласком чешког предњака соколске гимнастике, Јосифа Јехличке, 1911. године у ужичку Гимназију, као првог стручног наставника телесног вежбања, почиње период изузетног напретка развоја школског телесног вежбања као и развоја масовног спорта у Ужицу.

6. У шестом поглављу ЛИТЕРАТУРА И ИЗВОРИ наведена је коришћена литература, периодика и извори, као и институције у којима се трагало и налазили историјски извори. Својом бројношћу и разноврсношћу показују релевантност сазнања и добијених резултата о истраживаном проблему и представљају потврду свеобухватног трагања за неопходним подацима ради доношења валидних закључака о предмету истраживања, односно о настави физичког васпитања у Гимназији у Ужицу у наведеном периоду.

ГЕНЕРАЛНИ ЗАКЉУЧАК И ПРЕДЛОГ КОМИСИЈЕ

Према претходно наведеним закључцима и оценама, интерпретираних у овом Извештају, Комисија констатује да је магистарски рад Обрада Златића заснован на свим методолошким захтевима за ову врсту радова, те на тај начин представља самостално урађен научни рад.

Начин прикупљања историјских извора, као и комплетна хеуристичка фаза изведен је на ваљан начин, па се тако дошло до најважнијих историјских извора значајних за свеобухватно сагледавање истраживане појаве.

Одговарајућом критиком прикупљених извора, а посебно сериозном критиком исказа, обезбеђени су потребни услови за валидну научну синтезу, која је у магистарском раду и изведена. То је омогућило да се дође до изложеног научног резултата.

Свеукупним примењеним поступцима кандидат је потврдио да је овладао историјским методом, који је у истраживању суптилно примењивао, чиме је створио услове да се изведу ваљани научни резултати.

На основу целокупног свеобухватног сагледавања свега изнетог у магистарском раду Комисија је закључила да овако добијени резултати имају одговарајући значај за овај до сада неистражени сегмент историје физичке културе, а посебно за наведену истраживану област.

Према томе магистарски рад Обрада Златића поседује сва обележја научно истраживачког рада у области историје физичке културе, са јасно дефинисаним циљем и предметом истраживања, постављеним хипотезама, ваљано примењеним историјским методом и добијеним значајним научним резултатима.

Стога Комисија из наведених разлога предлаже Наставно научно већу да поднесу магистарски рад Обрада Златића прихвати као успешно урађен научни рад и да спроведе одговарајући поступак јавне одбране.

Београд, 29.06. 2016.

Чланови Комисије:

1. Ред. проф. др Слађана Мијатовић, ФСФВ, Београд, ментор

---

2. Ред. проф. др Ђорђур Стефановић, ФСФВ, Београд, члан

---

3. Ред. проф. др Звездан Савић, ФСФВ, Ниш, члан
